

Jeugd in ontwikkeling, opvoeding en onderwijs

INLEIDING

De route *Jeugd in ontwikkeling, opvoeding en onderwijs* stelt het kind (0-25 jaar) centraal, zoals geformuleerd door het VN Kinderrechtencomité¹, dat aandacht besteedt aan de identiteit en mening van het kind, behoud van familiebanden, zorg, bescherming, veiligheid, kwetsbaarheid van een kind, recht van een kind op onderwijs en gezondheid. De maatschappelijke uitdagingen die in de andere routes centraal staan, worden hiermee expliciet vanuit het perspectief van de ontwikkelende jeugd benaderd.

Hoe kinderen en jongeren worden opgevoed, onderwezen en ondersteund door verschillende volwassenen, leeftijdgenoten en instellingen heeft majeure gevolgen voor de kennis, vaardigheden, voorkeuren en meningen die zij als volwassenen zullen hebben. De 21^e eeuw plaatst ons allen, en in het bijzonder onze jeugd, voor uitdagingen op het gebied van technologie, internet, relaties, etnisch-religieuze diversiteit, werkgelegenheid, duurzaamheid, verstedelijking en globalisering. Dit vergt een nieuwe kijk op de manier waarop wij onze jeugd voorbereiden op hun toekomst. Door de jeugd als speerpunt te nemen, verbinden we diverse NWA-vragen en investeren we in nieuw onderzoek dat kan bijdragen aan een gezonde, veilige, en rechtvaardige samenleving voor een nieuwe generatie.

VAN CLUSTERVRAGEN NAAR EEN ONDERZOEKSAGENDA

Meer dan 30 clustervragen van de NWA gaan in essentie over kinderen en jongeren (zie Appendix A). Daarnaast hebben veel clustervragen directe implicaties voor jeugdigen, omdat de vragen de (nabije) toekomst betreffen waarin zij het stokje van de huidige generatie zullen hebben overgenomen.

De vier clustervragen die als ankers dienen voor de voorgestelde route zijn:

- 59. Hoe kunnen kinderen en adolescenten veilig en gezond opgroeien?
- 65. Hoe zou het onderwijs van de toekomst eruit moeten zien?
- 70. Waarom doen wij wat we doen, zijn we wie we zijn en welke factoren beïnvloeden ons gedrag?
- 47. Hoe kan sociale cohesie in een cultureel en religieus diverse samenleving worden bevorderd?

Het centrale vraagstuk dat deze (en andere relevante) clustervragen verbindt, luidt²:

Wat hebben kinderen en jongeren nodig aan opvoeding, onderwijs en begeleiding zodat zij nu en in de toekomst positief kunnen bijdragen aan de samenleving in de 21ste eeuw?

¹ De rechten van het kind zijn beschreven in het Kinderrechtenverdrag (<http://www.kinderrechten.nl/p/13/990/ms6-44>)

² De vertaling van de clustervragen naar de centrale vraagstelling en *game changers* is gebaseerd op (1) een thematische inventarisering onder de leden van de kerngroep en de voorbereidingsgroep; (2) een enquête onder 108 wetenschappers en 81 maatschappelijke partners, zie Appendix B; (3) twee routeworkshops met respectievelijk 25 en 50 deelnemers uit wo, hbo, het pedagogische en onderwijskundige werkveld en beleid – zie Appendix C.

Beantwoording van dit centrale vraagstuk komt tegemoet aan de groeiende maatschappelijke vraag naar bewezen effectieve en rechtvaardige manieren om het welzijn en de ontwikkeling van kinderen en jongeren te bevorderen zodat zij kunnen opgroeien tot volwassenen die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de samenleving van de toekomst.

De economische meerwaarde ligt in het feit dat goed onderwijs, en effectieve preventie en interventies in opvoeding en onderwijs de sleutel tot succes zijn op vele gebieden van menselijk functioneren. Ze kunnen tot een significante reductie leiden van maatschappelijke kosten gerelateerd aan onder andere de (gezondheids)zorg, sociaal-economische achterstanden, en criminaliteit. Andersom draagt een goed opgeleide generatie met kritische en betrokken burgers direct bij aan een veilige, gezonde en rechtvaardige maatschappij. De kennis die deze route zal opleveren is daarmee essentieel voor een sociaal en economisch succesvolle samenleving.

GAME CHANGERS

Deze route kiest een vernieuwende invalshoek door **het kind/de jongere centraal te stellen en uitgangspunt te maken van een integratieve wetenschapsagenda**. Uit deze centrale *game changer* volgen ten minste drie belangrijke vraagstukken die op hun beurt als *game changers* in toekomstig onderzoek kunnen fungeren:

(1) Leren en ontwikkelen in verschillende contexten

Jeugdigen leren en ontwikkelen zich in verschillende contexten, relaties en netwerken. Die contexten zijn tot nu toe te weinig in samenhang bestudeerd.

Onderzoek naar de complexe wisselwerking tussen de diverse sociale contexten waarin kinderen en jongeren opgroeien kan tot nieuwe inzichten leiden in de ontwikkeling van de huidige generatie jeugdigen. Hoe kan het onderwijs beter gebruik maken van wat kinderen thuis en op internet leren? Hoe kunnen ouders effectiever worden betrokken bij het onderwijs op school en thuis bijdragen aan

de cognitieve en sociale ontwikkeling van kinderen? Welke vaardigheden moeten leraren en andere professionals hebben om de behoeften van kinderen centraal te stellen en actief bij te dragen aan hun motivatie om te leren en aan integratie van verschillende leefwerelden? Hoe kunnen verschillende vormen van leren (blended learning) binnen en tussen contexten effectief worden ingezet voor de optimale ontwikkeling van jeugdigen en de preventie van leerproblemen of sociaal-emotionele problemen? En wat vraagt dit van scholen en lerarenopleidingen, en pedagogische organisaties en opleidingen? Hoe kunnen kwalificatiedoelen behaald worden en effectief

geïntegreerd worden met persoonsvorming en socialisatiedoelen? Ook binnen ontwikkelingscontexten zijn belangrijke deelgebieden aan te wijzen die een meer integratieve onderzoeksbenadering vereisen, zoals doorgaande leerlijnen tussen voorschools, primair, voortgezet en hoger onderwijs, of verschillende fasen in de gezinsontwikkeling en de relaties tussen verschillende gezinsleden. Met deze benadering wordt recht gedaan aan de complexiteit van de ontwikkeling van de jeugd in verschillende contexten en verschillende ontwikkelingsfasen (zie voor maatschappelijk draagvlak voor deze aanpak: www.onderwijsjeugd.nl).

(2) Diversiteit en ongelijkheid

De grote diversiteit aan achtergronden en kenmerken van jeugdigen in de G4 en ook steeds meer daarbuiten gaat nog te vaak samen met ongelijkheid in uitgangsposities, kansen en effectiviteit van preventie en interventies. Er is onderzoek nodig naar de factoren die een rol spelen in de intergenerationele overdracht van achterstand en risico (uiteenlopend van bijvoorbeeld laaggeletterdheid tot kindermishandeling) en hoe deze doorbroken kan worden. Ook vormen van ongelijkheid die ontstaan door bestaande en nieuwe structuren en praktijken in onderwijs en opvoeding (vroeg selectie, omgang met meertaligheid, de opkomst van schaduwonderwijs) dienen

bestudeerd te worden. Daarnaast is onderzoek nodig dat kennis genereert over individuele verschillen in ontwikkeling en leren en deze vertaalt naar gepersonaliseerde interventies en opvoedings- en leeromgevingen. Hoe kunnen bijvoorbeeld formatieve toetsing en professionele beoordelingen optimaal benut worden voor begeleiding en advisering die recht doen aan de capaciteiten van een kind? Tot slot moet onderzoek zich richten op de vraag hoe de kracht van diversiteit in de ontwikkeling van de jeugd herkend en gestimuleerd kan worden, en niet

alleen in termen van beperkingen worden gezien. Welke pedagogische en onderwijskundige interventies zijn effectief in het bevorderen van sociale cohesie zodat diversiteit een positieve in plaats van een belemmerende factor is in buurten, scholen en steden? Door diversiteit en ongelijkheid op alle niveaus te bestuderen - van individueel niveau (de jeugdige) tot beleidsniveau (onderwijsbeleid, jeugd(zorg)beleid, kinderrechten) – krijgt onderzoek naar deze vraagstukken een nieuwe impuls en wordt een directere vertaling naar beleid en praktijk mogelijk.

(3) Normativiteit van opvoeding en onderwijs

Elke toekomstvisie heeft een normatieve dimensie: waartoe willen we opvoeden en opleiden? Voorstellen voor de kennis, vaardigheden en houdingen die in de toekomst nodig zullen zijn - '21st century skills', probleem oplossen, creatief denken, burgerschap, digitale geletterdheid - worden altijd vanuit een bepaald perspectief gedaan. De onderliggende normen en doelen van opvoeding en onderwijs zijn echter zelden expliciet onderwerp van discussie of bestudering in praktijk en onderzoek. Theoretisch onderzoek is noodzakelijk om nieuwe opvoedings- en onderwijsdoelen te funderen. Empirisch onderzoek is nodig voor het beantwoorden van vragen als: Wat zijn de belangen van kinderen in de 21ste eeuw volgens opvoeders, onderwijs- en jeugdzorgprofessionals, en welke rol spelen culturele en sociaal-economische factoren daarin? Worden de belangen en rechten van kinderen in beleid en praktijk van opvoeding, onderwijs en begeleiding voldoende gewaarborgd?

Bieden huidige pedagogische en onderwijskundige kaders voldoende houvast voor ouders, leraren en andere professionals? Hoe kunnen we de jeugd betrekken bij de vraag wat voor hen zelf van belang is voor hun toekomst? Dergelijke vragen grijpen terug op kernvragen van de pedagogiek die al enige tijd geen onderdeel meer zijn van de onderzoeksagenda. Ze zijn cruciaal voor het leggen van een solide basis voor wetenschappelijk onderzoek dat kennis oplevert voor maatschappelijke vraagstukken.

POSITIE EN VERBINDINGEN

De voorgestelde route bouwt voort op sociaal-wetenschappelijk onderzoek van universiteiten en hogescholen dat toonaangevend is in Nederland, Europa en daarbuiten. Onderzoek op het gebied van de ontwikkelende jeugd is in het afgelopen decennium ruim vertegenwoordigd in de meest prestigieuze vormen van onderzoeksfinanciering, zowel nationaal (NWO-VENI, -VIDI, -VICI, Zwaartekracht, Zon-MW en NRO-consortia) als internationaal (ERC Starting, Consolidator en Advanced grants).

Het oplossen van het centrale vraagstuk vereist fundamenteel en praktijkgericht onderzoek en beleidsonderzoek. Deze route verbindt deze verschillende typen onderzoek door de aandacht voor de toepasbaarheid van wetenschappelijke inzichten in de concrete praktijk van opvoeding, onderwijs, jeugdzorg en de gezondheidszorg. Omdat de ontwikkeling van de jeugd in een veelheid van contexten plaatsvindt, is ook een verbinding tussen disciplines noodzakelijk. De 'traditionele' disciplines in jeugdonderzoek (zoals pedagogiek, ontwikkelingspsychologie, onderwijswetenschappen) worden in deze route verbonden met verwante disciplines (zoals jeugdrecht, sociologie, cognitieve psychologie, neurowetenschappen, taal- en communicatiewetenschappen, medische wetenschappen, filosofie/ethiek), en met disciplines die zich van oudsher minder met jeugd bezighouden, maar wel cruciaal zijn voor een integratieve aanpak (zoals bestuurskunde, veranderkunde, planologie).

In deze route wordt expliciet gekozen voor de verbinding van wetenschappelijk empirisch onderzoek met de rijke ervaring van de jeugd zelf, en de praktijkkennis van professionals die dagelijks werken met kinderen en adolescenten (zoals leraren, jeugdzorgmedewerkers, jeugdartsen) en, minstens zo belangrijk, de opleiders van deze professionals. De uitwisseling tussen wetenschap en praktijk verdient meer aandacht dan deze tot nu toe heeft gekregen en kan zorgen voor een betere aansluiting van onderzoek bij de behoeften en expertise in de samenleving. Daarnaast onderstreept deze route het belang van samenwerking van wetenschappers met de lokale en nationale overheid, belangenverenigingen, toezichthouders, het bedrijfsleven, de ICT en de media. In de routeworkshop en de enquête hebben vertegenwoordigers uit vrijwel al deze domeinen de intentie uitgesproken om, ook in samenwerking, bij te dragen aan de beantwoording van het centrale vraagstuk door het verwerven van meer integratieve kennis.

MIDDELEN

Van het totaal aan middelen voor jeugd- en onderwijsonderzoek (zoals via de eerste en tweede geldstroom bij universiteiten en hogescholen 'in kind' aanwezig is), kan een gedeelte aangewend worden voor de realisering van het hierboven aangegeven onderzoek. Dit betreft zo'n €25 miljoen per jaar. Om de hierboven geschetste veranderingen wetenschappelijk goed begeleid vorm te geven en een gefundeerd antwoord te geven op de vragen die hieruit voortvloeien zijn de volgende aanvullende middelen per jaar (in totaal €40 miljoen) noodzakelijk in het komende decennium. Voor alle drie de beschreven *game changers* tezamen is het volgende onderzoek noodzakelijk.

- Multi/interdisciplinair onderzoek (€10 miljoen/j): Om de beoogde veranderingen daadwerkelijk te laten plaatsvinden is het opzetten en uitvoeren van multi/interdisciplinair onderzoek noodzakelijk (zie disciplines eerder genoemd). Dit vereist een aanvullende structurele investering.
- Samenwerkingsverbanden (€20 miljoen/j): Voor onderzoeksactiviteiten die voortkomen uit vragen van praktijkinstellingen en professionals is een structurele samenwerkingsstructuur (bijvoorbeeld 'academische werkplaatsen' die op deze *game changers* gericht zijn) onontbeerlijk. Hierbij kan van de betrokken partners een inbreng van ten minste 50%

worden verwacht. Met een inzet van 20 miljoen per jaar zouden dergelijke samenwerkingsverbanden snel van start kunnen gaan op de drie onderscheiden vraagstukken.

- Interventie-onderzoek (€10 miljoen/j): Wat werkt waarom en voor wie? Om te onderzoeken of interventies die (onder andere in deze samenwerkingsverbanden) worden ontwikkeld daadwerkelijk resultaat hebben en wat de werkzame factoren zijn die ook in de praktijk bruikbaar zijn, is het noodzakelijk om ook effectonderzoek uit te voeren. Dit zal de impact van de route aanzienlijk vergroten.

Voor bovenstaande kan worden voortgebouwd op bestaande structuren die dan wel verstevigd moeten worden. Dit is bij de bovenstaande financiering inbegrepen. Hierbij valt te denken aan een uitbouw van de samenwerkingen vanuit de universiteiten en hogescholen op plaatselijk en regionaal niveau, een nationale infrastructuur met behulp van NWO (domein SGW en NRO) waarmee nationale programmafinanciering vanuit interdisciplinair perspectief en nieuwe vormen van kennisbenutting mogelijk worden.

VERBINDINGEN BINNEN DE NWA

De thema's jeugd, onderwijs, opvoeding en ontwikkeling zijn vertegenwoordigd in meer dan 30 clustervragen (zie bijlage) en zijn terug te vinden in verschillende NWA-routes, waaronder vooral Route 3 (Gezondheidszorgonderzoek, preventie en behandeling), Route 6 (Veerkrachtige en zinvolle samenlevingen) en Route 8 (Hersenen, cognitie en gedrag), en ook Route 9 (Big data), Route 10 (Smart industry), en de additionele route 5 (Sport en bewegen).

In de voorgestelde route *Jeugd in ontwikkeling, opvoeding en onderwijs* is de jeugd in al haar ontwikkelingscontexten speerpunt waardoor een coherente en integratieve benadering van deze thema's een plek krijgt binnen de nationale wetenschapsagenda. Dit is van belang omdat veel grote maatschappelijke uitdagingen in essentie in de jeugd beginnen en vragen om een meer integraal perspectief. Expliciete afstemming heeft plaatsgevonden met de boegbeelden van verschillende aanverwante routes door wie steun werd uitgesproken voor de meerwaarde van een aparte route voor *Jeugd in ontwikkeling, opvoeding en onderwijs*, vanwege het benodigde, integrale perspectief op wat de jeugd nodig heeft in opvoeding en onderwijs voor een optimale ontwikkeling en positieve bijdrage aan de samenleving.

Afbeeldingen: Shutterstock